

4237
No. CONTINUATION COMMITTEE
North American Section
LIBRARY 1.
348
914
Recd JUN .

MISSIONSSKRIFTER

— utgifna af —

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen

Bengt Petter Lundahl

Missionär i Ostafrika

Några drag ur hans lif

af

A. Kolmodin

STOCKHOLM

FOSTERLANDS-STIFTELSENS FÖRLAGS-EXPEDITION.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Columbia University Libraries

Bengt Petter Lundahl.

MISSIONSSKRIFTER

UTGIFNA AF

EVANGELISKA FOSTERLANDS-STIFTELSEN

1.

BENGT PETTER LUNDAHL

MISSIONÄR I OSTAFRIKA

NÅGRA DRAG UR HANS LIF

AF

A. KOLMODIN

STOCKHOLM

FOSTERLANDS-STIFTELSENS FÖRLAGS-EXPEDITION.

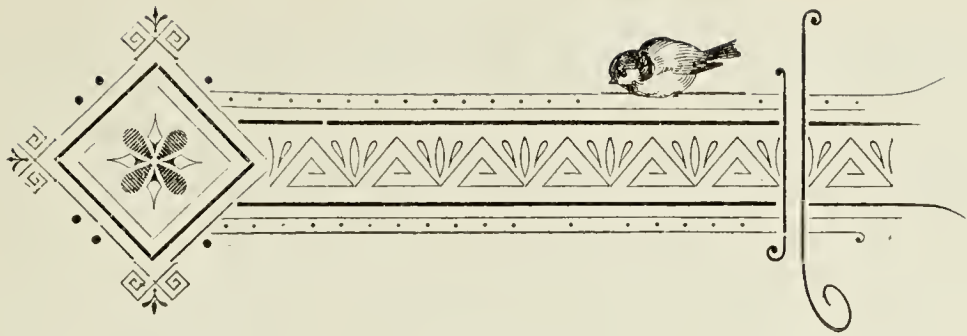
Förord.

*För tio år sedan började Ev. Fosterlands-Stiftelsens Förlagsexpedition under titeln »**Missionsbibliotek för folket**» utgifva en serie missionsskrifter med syfte att sprida kännedom om och väcka kärlek till missionen i allmänhet. Af dem ha nu tolf häften utkommit.*

*Under den gemensamma titeln »**Missionsskrifter, utgifna af Ev. Fosterlands-Stiftelsen**», ämnar Förlags-Expeditionen nu utgifva **smärre** billigare skrifter, i hvilka förnämligast **Fosterlands-Stiftelsens missionsverksamhet i Ostafrika och Indien samt de utländska hamnstäderna belyses**. Det är att hoppas, att genom dem ett säde kan sås, ur hvilket under Guds välsignelse vidgad kännedom om och kärlek särskildt till denna mission skall växa fram.*

*Det första häftet, särtryck ur »**Nordisk Missions-tidskrift**», utgör en minnesteckning öfver missionär **B. P. Lundahl** och gifver i korta drag några inblickar i denne trogne arbetares lif.*

Den man, hvars lif vi här ämna i korta drag skildra, har i mer än ett afseende på ett betydelsefullt sätt ingripit i utvecklingen af Ev. Fosterlands-stiftelsens ostafrikanska mission. Det är visserligen icke många år, sedan den grånade kämpen fick, såsom vi våga hoppas, ingå i sin Herres glädje och för dem, som stodo honom nära, är han förvisso icke förgäten, men det torde dock icke sakna sin betydelse att erinra missionens vänner om denne trogne arbetare.

I.

Bengt Petter Lundahl föddes i Fjerrestads församling i Malmöhus län den 17 mars 1840. Hans föräldrar öfverflyttade ej långt därefter till Östra Ljungby af Kristiantads län. Vid 7 års ålder sattes han i skola hos kantor *Rosenberg*. Denne bland Herrens vänner i vårt land väl kände man handledde honom under längre och kortare tider ända till 1854.

Under skoltiden fick han på lediga stunder hjälpa sin mor i de husliga sysslorna och vandes så tidigt att taga vara på det lilla. Efter skolgångens slut, då och då äfven dessförinnan, biträdde han sin fader i

smedjan och vid arbetet på åker och äng. Lydnad, arbetsamhet och sparsamhet, det var de grundsatser, som hans föräldrar genom ord och exempel sökte inskräpa hos honom. Att på något sätt kleva bort sin son, det var åtminstone icke faderns sak. Så t. ex. då han skulle ut och fullgöra sin beväringssplikt, ville hans mor laga matsäck åt honom, att han icke skulle ha det sämre än de andra bondsönerna. Men däraf blef intet. Fadern förklarade: »Lämna vi honom åt kronan, så får kronan ta hand om honom.» Bengt Petter kände sig ock, klädd i kronans kläder och ätande hennes kost, »lycklig som en prins». Sina sportler som beväringssyngling sparade han ihop och kom så hem rikare, än han farit bort. Han kunde dessutom glädja sin far därmed, att han fått tjänstgöra som kantor vid bönestunderna.

Bengt Petters håg stod emellertid åt ett annat håll än smedjan och plogen. På kantor Rosenbergs rekommendation erhöll han en ambulatorisk lärarebefattning. Till allmän belåtenhet skötte han den under ett års tid. Just vid denna tidpunkt var det han började känna Herrens dragande starkare än förut. Redan som barn hade han känt sig påverkad af Guds heliga Ande. Och han berättade sedan, huru lyckliga han och hans äldre broder känt sig, då de för sina första sparpenningar kunde köpa sig hvar sin bibel. Under skoltiden utöfvade i detta afseende den nyssnämnde kantor Rosenberg på honom ett hälsosamt inflytande. Nu kom det till en afgörande vändning. Ett föredrag af ett lekmannavittne öfver Jes. 53 var det medel Herren använde att uppväcka honom till ett allvarligt bekymmer. Efter ungefär ett halft års famlande och sökande fann han omsider i den korsfäste hvila och frid och i den uppståndne sitt lif. Kyrkoherden i Östra Ljungby församling, J. Centervall, som förberedt honom till hans konfirmation,

fick under denna brytningstid vara honom till mycken hjälp och tröst.

Hans mål var nu närmast att vinna någon grundligare utbildning för folkskollärarekallet. I detta syfte begaf han sig till Lund och lät sig inskrifvas vid därvarande folkskollärareseminarium. Meddellös, som han var, måste han underkasta sig mycken försakelse. Hans omständigheter voro så knappa, att han måste både frysa och svälta, men detta afskräckte honom icke.

Vistelsen i Lund blef emellertid af afgörande betydelse för hela hans kommande lif. Här var han i tillfälle att i domkyrkan åhöra missionsböner. Hedningarnes nöd fördes särskildt genom D:r P. Fjellstedt hans hjärta nära. Och det vaknade hos honom en innerlig längtan att själf få gå åstad och vara med om att afhjälpa denna nöd. Efter ett år afbröt han ock sina studier vid seminariet, för att direkt förbereda sig för missionskallet. Han hade icke då kännedom om att en skola för utbildande af missionärer öppnats på Johannelund. Han arbetade därför under enskild handledning och det närmast med inhämtande af tyska, latinska och grekiska språken; men då han fått sin uppmärksamhet riktad på nämnda skola, begärde och vann han inträde därstädes hösten 1865. Sin ansökan afslutade han med dessa ord: »Måtte Han, all godhetens källa och alla goda gåfvors gifvare, få uppfylla mig med nåd, visdom och kraft af höjden till att alltid blifva hos honom, lära af honom och till slut genom hans nåd salig varda.» Kantor Rosenberg skrifver om honom vid denna tid: »Såsom mitt enskilda totalomdöme om ynglingen, grundadt på personlig bekantskap från hans barndom, anser jag mig kunna uttala, att jag om hans kristliga sinnes uppriktighet är fullt förvissad, att han mig veterligen icke har att strida mot något slags svårare syndiga

böjelser och att han, såvidt jag kan bedöma, är en särdeles lämplig ämnessven för missionskallet, undantagande en viss naturlig blygsamhet eller timiditet, som dock torde fullt uppvägas af hans naturliga härdighet och uthållighet under mödor och försakelser. — Herren Jesus göre den älsklige ynglingens väg lyckosam och styre hans företag efter sin vilja!»

II.

Vid missionsinstitutet å Johannelund stannade Lundahl i tre år. Af den dåvarande föreståndaren, nuvarande professor *W. Rudin*, mottog han djupa intryck för hela sitt lif. »Hvad jag har af missionsgry», yttrade han vid ett tillfälle till den, som skrifver dessa rader, »det har jag näst Gud honom att tacka för.»

Efter ordinationen i Lund afskildes han den 11 oktober 1868 högtidligen till missionär, och kort därefter, den 22 oktober, afreste han med fyra andra utgående missionärer och två missionsbrudar. Det några år förut upptagna missionsfältet i Kunama var målet för deras färd. Hvilka tankar som uppfyllde Lundahl, det framgår af ett bref, som han under utresan skref från Triest den 20 november 1868. Vi meddela därur följande: »Genom stillhet och hopp varder oss hulpet. — — Då vi nu stå här på resa till de arma, hvilkas nödrop ofta ljudit för våra öron och manat oss att komma öfver och hjälpa dem, så kunna vi icke förtiga, att vår längtan är att så snart som möjligt komma till vår bestämmelseort. Då vi se på oss själfva, måste vi visserligen erkänna vår oduglighet och svaghet, men Herren är ju mäktig i de svaga. Då vi tänka på, huru han kallat oss, den ene från plogen, den andre från något handverk o. s. v. och låtit oss lära något, åtminstone att vi i

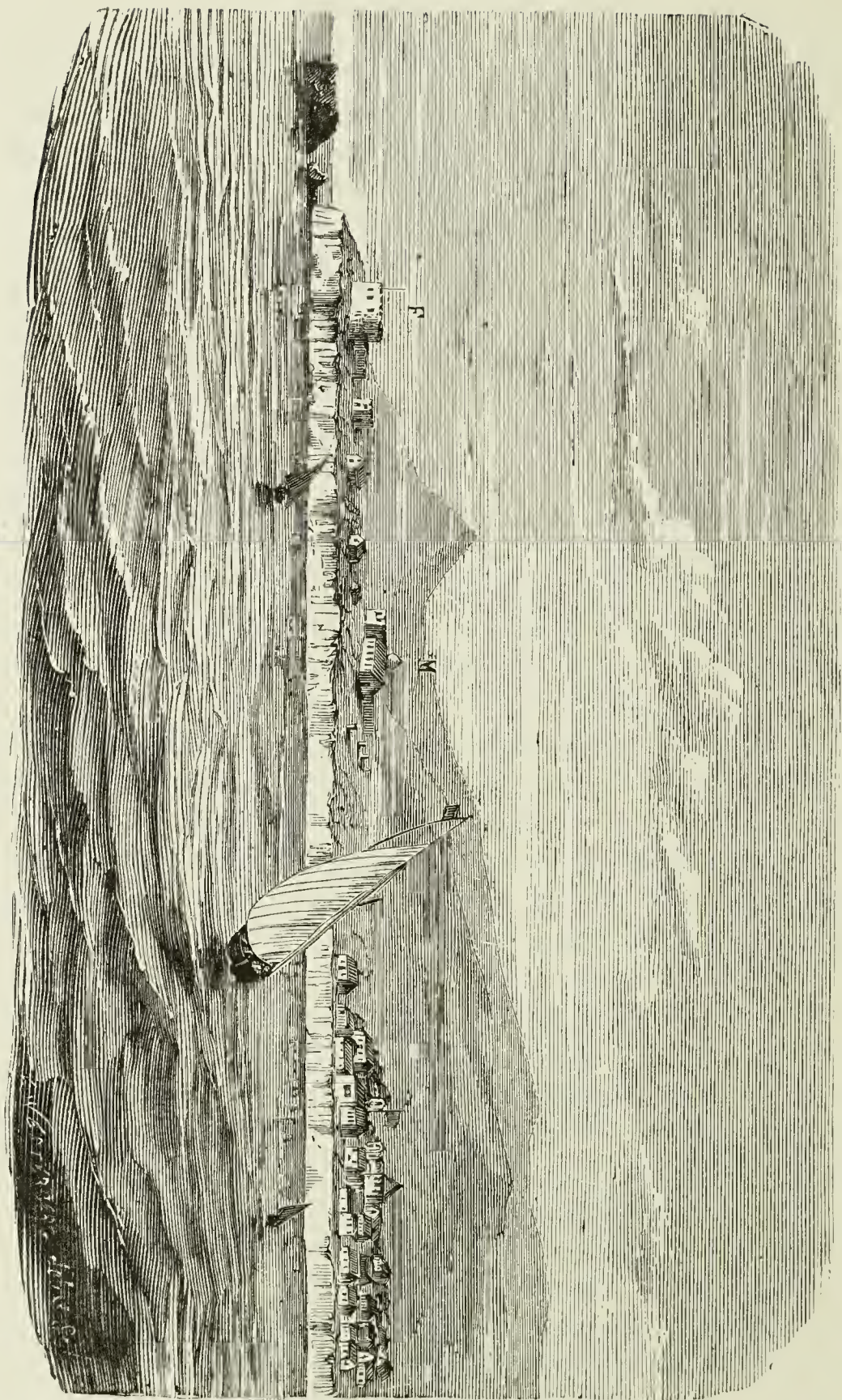
oss själfva äro odugliga, så kunna vi ju icke annat än hembära honom tack för hans stora nåd emot oss. — — Säden är mycken, men arbetarne äro få, därför uppmanas vi att bedja sädens Herre, att han sänder trogna arbetare i sin säd. Och nog vill han höra sådana böner, han, som vill, att alla människor skola frälsta varda och till sanningens kunskap komma. Han har blott alltför länge väntat på oss, det vi skulle taga den hälsosamma kalken och predika hans namn. Vi gå visst icke honom i förväg, utan ha (tvärtom) varit alltför försumliga. Förlåte han oss därför och gifve oss nåd att hädanefter med mera trohet kunna verka hans verk! Han har lofvat att gifva framgång. Vi ha stora och härliga löften med afseende på hedningarna. Detta skall lifva och uppmuntra oss och gifva oss kraft att segra öfver otrons mörker och öfver de svårigheter, som äro förbundna med vårt kall.»

Den 14 december anlände den lilla missionsskaran till Massauah och den 23 januari 1869 till Tendar i Kunama, där Lundahl blef stationerad.

Lundahls första år på missionsfältet var ett växlingsrikt år. Vi ha en skön missionssång, uti hvilken förekommer följande verser:

»Genom lidande till seger
är den väg, som Jesus gått,
och en annan väg att vandra
vi ej håller löfte fått. —
Se, då Israel skall tåga
hän till löftets sköna land,
vägen, full af nöd och fara,
går igenom öknens sand.

Genom lidande till seger
går missionens väg också;
Jesu sändebud, de måste
alltid i hans fotspår gå.

Massauah på 1870-talet.

Himmelrikets säde lägges
obemärkt i tårdränkt jord.
Kornet måste dö i mullen,
men får lif på Herrens ord.»

Ja, »*kornet måste dö i mullen!*» — Att missionens väg är lidandets, det var den allvarsamma lärospån Lundahl under detta första år fick göra. Två af hans medarbetare föllo för mördarehand. Andra dukade under för det osunda klimatet. Äfven själf hemsöktes han svårt af klimatfeber. Infödingarne kände sig svikna i sina förhoppningar, att missionärerna skulle blifva dem en hjälp gent emot deras förtryckare, abessinare och turkar. Det förtroende, dessa förut lyckats förvärfva, började svikta. Det syntes mörkna allt mer och mer omkring dem. Intet under, om Lundahl vid alla dessa nedslående erfarenheter greps af ett visst vemod. Ett sådant vemod spåras i följande ord, som han nedskref särskildt med anledning af missionär Berglunds död: »Hur smärtsamt känns det icke vid tanken på vår lilla krets och nöden hos de arma hedningarne. För honom (Berglund) var det ju bäst att få gå hem till Herren, som sagt: Jag skall taga eder till mig, att hvar jag är, där skolen I ock vara. Vi borde icke sörja öfver de hädangångna; de få hvila sig från sin möda, om den än icke varit så stor. Det är kanske den högsta afsikt med oss, som kommit hit ut, att vi själfva måtte blifva frälsta. Herren kan nog äfven då vi anse det omöjligt, ja, kanske just då utföra sitt verk här; måtte vi kunna fasthålla det i pröfningarna!»

Knappt var det första året slut, innan en ännu allvarsammare pröfning kom. Alla missionsarbetarne nödgades fly från Kunama, då man stämplade efter deras lif. Friska och sjuka, måste de draga i väg genom öknen. Herren ledde dem genom alla svårigheter. Den 26 februari 1870 anlände de till Massauah.

III.

Trakten utmed Röda hafvet har ett mycket präsande klimat. Där syntes de icke kunna stanna. Snart finna vi ock Lundahl med de andra i norra Abessinien i Hamazén i byn Amhadero. Här stod hans bröllop med *Gustava von Platen* i en mörk och låg gräshydd den 31 augusti 1870.

Det är glädjande att taga kännedom om de planer, som vid denna tid rörde sig i Lundahls vakna själ. Han glömde aldrig, att det egentliga målet för Fosterlands-stiftelsens missionsföretag i Ostafrika är — *gallafolket*. Men huru nå det? Han tänkte nu först, att man i norra Abessinien skulle försöka bilda en missionshärd, hvarifrån evangelium sedan kunde tränga ut åt alla sidor: till Mensa, Kunama, ja till Galla.

Med ifver kastade han sig på det amhariska språket, såsom riksspråket i Abessinien. I ord kunde visserligen han och hans ädla maka icke meddela sig med de kringboende infödingarna, som ju dessutom talade tigrinja, men i gärning talade de ett språk, som de förstodo: kärlekens, i det de togo sig an deras sjuka och lidande.

I norra Abessinien skulle dock icke nu denna missionshärd han tänkte sig komma till stånd. Fråga var nämligen, huruvida ställningen därstädes var sådan, att man med hänsyn till den yttre tryggheten kunde påräkna att få arbeta i lugn. Missionär Flad hade näml. af konung Johannes blifvit förbjuden att personligen fortsätta sitt arbete i Abessinien och lämnade därför Afrika ungefär vid samma tid, som våra missionärer återvände från Kunama.

Dessa tillråddes därför både af Flad och den

egypt. guvernören att stanna vid kusten och där tills vidare verka hvad de kunde. Massauah blef i detta hänseende en viktig plats, hälst som det då var medelpunkten för handelskaravanerna från det inre af Ost-Afrika och tyvärr äfven brännpunkten för slaf-handeln. Här insåg Lundahl, att ett Kristi vittne kunde behövas och en lärare för de många ynglingar, slafvar och fria, som af längtan efter något bättre slöto sig omkring honom i allt större antal. Kunde han själf icke nå det inre, så kunde han här i trygghet, om ock i ett hett, tärande klimat, få fostra lärare för de länder, till hvilka missionärerna själfva icke kunde komma. Så skedde. En skola öppnades. Fjorton dagar efter skolans början skref Lundahl: »När vi läsa, sitta de (barnen) i en krets på golfvet på en matta, och jag sitter midt ibland dem. Det är uppmuntrande att se, huru glada de äro att få lära något, och huru hvar och en nästan öfverbjuder sig själf för att om möjligt komma längst. Det har nu fortfarit 14 dagar så. Herren välsigne oss, så att vi måtte kunna hålla på i 14 år och att vi framför allt måtte själfva blifva lärda för att kunna lära andra.» Det låg en profetia, om ock omedvetet, i denna böneönskan, ty efter 14 år och 4 månader fick Lundahl nedlägga vandringsstafven.

Så var då det lilla senapskornet nedlagdt. »Måtte nu», skref han, »mycken nåd och frid, kraft och tröst få göra oss skickliga till att kunna verka Guds verk, att vi både i med- och motgång måtte kunna hålla fast de löften vi hafva om framgång och seger, icke förhäfva oss i medgången och icke uppgifva hoppet i motgången! Han är trofast, som det lofvat; han skall det ock visserligen fullborda».

Men hvad ville nu Lundahl med sin skola? Kunde han känna det såsom sin uppgift att fara ut till hednavärlden och blifva skollärare. Vore väl detta att

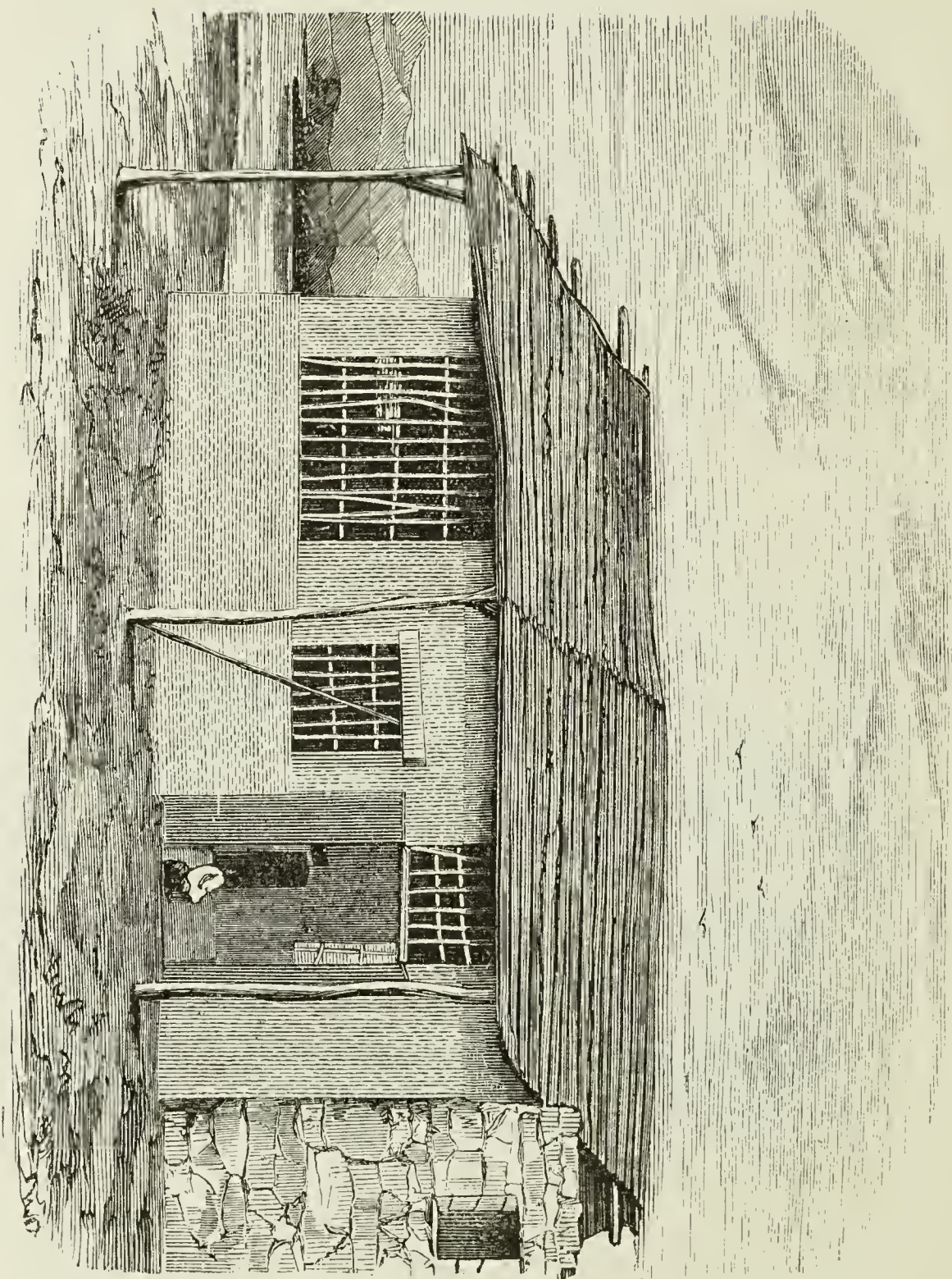

Gustava Lundahl, f. von Platen,

vara missionär? Hvad han därom tänkte framgår af ett bref af den 13 oktober 1872, hvarutur vi meddela följande: »Då jag nu talat om skolundervisning såsom en viktig sak, vill jag icke förglömma predikan, som ju skulle vara själfva hufvudsaken i missionen. Predikan, tror jag, kan först, då vi få infödda lärare, som fullkomligt äro språket mäktiga och känna till såväl folklynnnet som alla dess villfarelser, med verklig framgång bedrifvas. Dessförinnan vilja vi dock icke blunda för saken, utan göra hvad vi kunna, såsom redan både Lager och Hedenström begynt, och vill äfven jag försöka bland den i Massauah boende abessinska befolkningen. För att få infödda lärare, är det först af nöden att hafva en sådan plats som Massauah, dit man kan taga ynglingar undan inflytandet af Abessiniens förvända seder och så småningom vinna deras fulla förtroende, hvilket icke är en lätt sak med de stolta, misstänksamma abessinarne; de tro nämligen, att deras kristendom och seder äro de bästa i världen, och i allmänhet se de ned på oss med stort förakt. För att ställa detta till rätta, behöfves mycken ödmjukhet och ett visligt tillvägagående. Det behöfs vidare, att dessa ynglingar kunde få en så grundlig kunskap i Guds ord och stadga i Herren, att de kunna möta alla de inkast och vedervärdigheter, som evangelii förkunnare äro utsatta för öfver allt och icke minst i Abessinien.»

Missionsstationen i Massauah och sedan i M'Kullo (sedan 1879) skulle sålunda blifva en utbildningsanstalt för infödda lärare. Detta var Lundahls plan, hvilken han äfven blef trogen hela sitt lif. Och en skolverksamhet, så fattad, hvem skulle våga säga, att den vore främmande för en missionär? Själf försummade han icke, så snart han blef något mäktig det amhariska språket, att, där det var honom medgifvet, förkunna Jesus Kristus; ja ännu då hans tunga

Missionsskolan i Massauah.

var stäpplande, tvang honom hans älskande hjärta därtill.

Det dröjde nu icke länge, förrän han fick glädja sig åt en frukt af sitt arbete. Och förstlingen af vår ostafrikanska mission var — en *gallayngling* vid namn Neşib. Vi vilja gärna däruti se en profetia och tro oss ha rätt därtill. Den 31 mars, påsken 1872, mottog denne förstling af gallafolket det heliga dopet och erhöll därvid namnet *Onesimus*. Den andre, som undfick dopet, var en muhammedan, också en galla, en Lagers lärjunge i Eilet. Han döptes vid pingsten och erhöll namnet Emanuel.

Början af 1872 hade sålunda tillfört Lundahl och hans maka uppmuntran i deras kärleksverk. Slutet af detsamma gjorde det till ett sorgens år. Fru Lundahl, stadd på resa till Alexandria, för att finna den hjälp hon i sitt tillstånd hade behof af, afsomnade i närheten af Suez. Ej långt från Ayun Musa (Mose källor), där det antages Mirjam uppstämt sin lofsång, hvilat hon med sitt barn, bidande uppståndelsens morgon. Det var ett svårt slag, framför allt för den efterlämnade maken. Han skref: »Så har (då) Herren tagit från mig mitt käraste på jorden. Jag kunde icke undvara henne, tycker jag. Hon var mig en hjälp och ett stöd i allt. Då jag ofta var svag och klenmodig, tröstade hon mig; då jag icke orkade, arbetade hon för mig, sydde kläder, skötte hushållet och läste med barnen. Jag var icke så tacksam mot Gud och henne, som jag bort. Hvad har jag icke förlorat! — Dock, Herren gifve mig nåd att vara stilla och tålig.» — Hennes minne lefver i välsignad hågkomst. Några år senare, då diakonissan Bengta Carlsson verkade uppe i Abessinien och tillsammans med Lager tog sig an de sjuka, som i stora skaror sökte hjälp, utropade abessinarne med tårar i ögonen: »O, Gustafva, Gustafva har kommit till oss igen!»

En sade betecknande: »Hon har förvärfvat sig en evig vänskap»; en annan: »Till min död glömmmer jag henne icke». — I hemlandet väckte underrättelsen om hennes död stort deltagande. Ur en dödsruna öfver henne meddela vi följande:

»Moder, vänner, fosterland,
allt, hvad hennes hjärta band
vid den höga norden,
glad hon lämnat, för att gå
med Guds budskap till de små
på den södra jorden.

Och bland dem i Herren nöjd,
om än under korset böjd,
gick hon fram så stilla,
vittnande om Sions tröst,
lyssnande till Herrens röst,
trogen i det lilla.

Herrens afton kom dock snar,
förrän dagen slutad var,
gick hon in i friden.
Tystne våra frågor här!
Han, som vet hvad bäst oss är,
väljer rätta tiden.»

Under året 1873 och början af 1874 fortsatte Lundahl sitt påbörjade arbete i Massauah. I gosskolan ökades barnens antal, så att behovet af en större och bättre lokal allt mer och mer gjorde sig gällande. Ehuru mellankommande hinder föranledde dröjsmål med dess tillgodoseende, hade Lundahl dock allt fort med de öfriga sin blick riktad på arbetets utvidgande. Så hade i Mensa under egyptisk öfverhöghet en station blifvit upptagen. Men i Hamazén i norra Abessinien syntes svåra tider stunda, då all evangelisk verksamhet därstädes blef förbjuden och de abessinska

myndigheterna började förfölja dem, som omfattat evangelisk tro.

År 1874 var Lundahl på ett besök i hemlandet. Vid återresan medförde han sin andra brud, fröken *Emilie Cassel*. Den 13 maj 1875 anlände han åter till Massauah. Huru uppfylld af längtan efter sina lärjungar han varit framgår af följande, som han skref kort efter framkomsten: »Så snart karantänsofficeren varit ombord och förklarat, att inga hinder vore för att gå i land, foro jag och min hustru öfver till stranden, där alla våra barn voro samlade, och huru det kändes att nu åter genom Guds stora nåd vara midt ibland dem, det kan jag ej med ord säga; de sista dagarna hade jag varit sjuk af längtan att få se dem och af oro öfver, huru det kunde vara med dem.»

Nu följde en tids verksamhet först i Massauah och sedan under hettiden i Eilet, hvarvid äfven predikoresor gjordes i höglandet. Året 1875 gick ned i mörka moln. På hösten utbröt krig mellan Abessinien och Egypten. Munzinger pascha stupade, och därigenom förlorade missionärerna ett godt stöd. Förföljelser mot de evangeliskt sinnade i Hamazén fortfor, och fru Lundahl råkade i en långvarig sjukdom. Lundahl var sålunda i stort trångmål. Likväl kunde han börja sitt första bref 1876 med dessa frimodiga ord: »Lofvad vare Herren dagligen; han lägger oss en börda på, men han hjälper oss ock. Vi hafva en Gud, den där hjälper, och Herren, Herren, som från döden fräl-sar.» På årets första söndag hade han ock haft glädjen att få döpa tvänne ynglingar, af hvilka en, Johannes, sedan sändes som evangelist till Galla.

Året 1876 var ett smärtans år framför andra. Det var då missionär Lager föll för mördarehand på en resa till konung Johannes. Glädjande erfarenheter saknades dock icke genom upptagande af nya församlingsmedlemmar. Lundahl skref uppmuntrande till

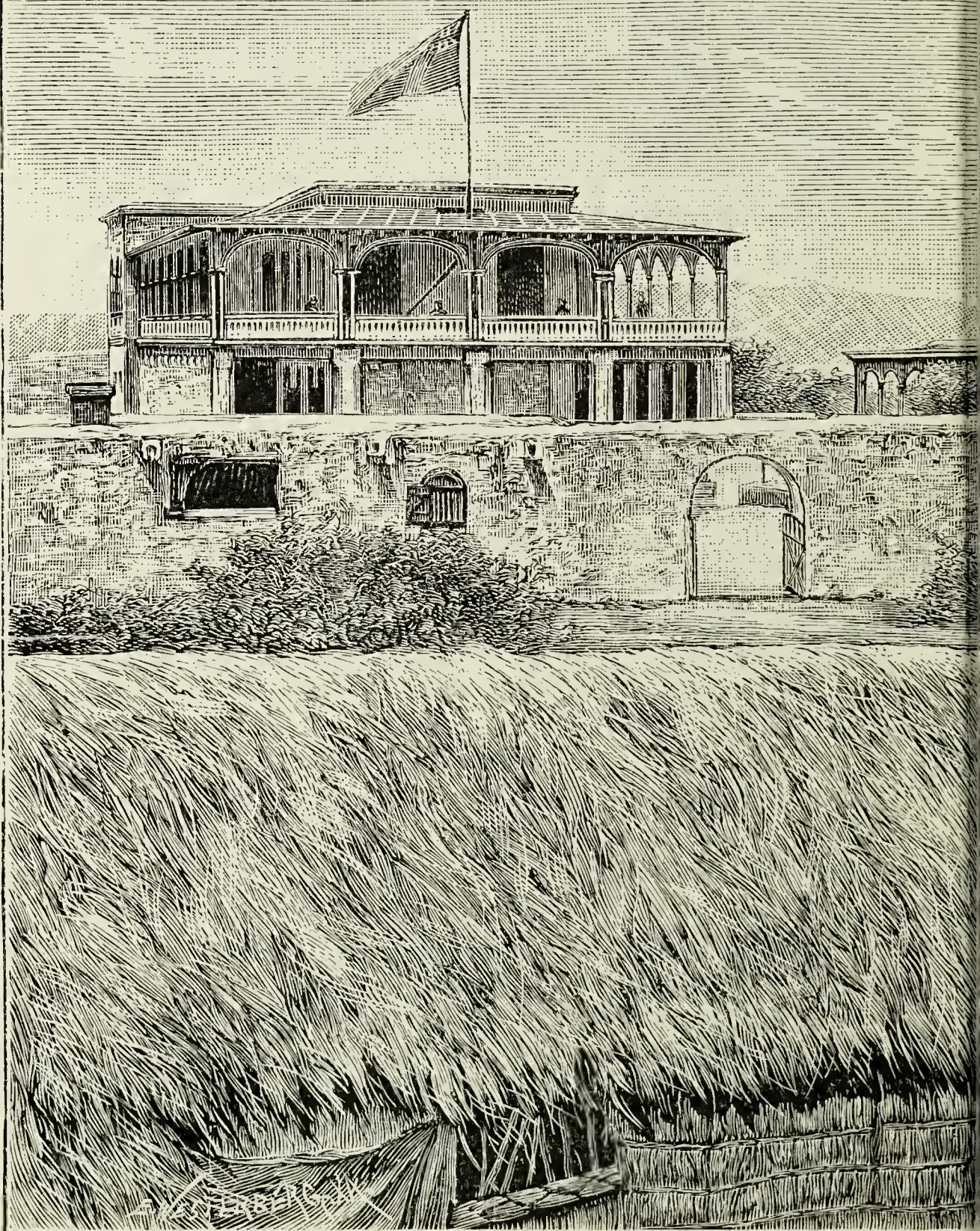
missionens vänner: »Att missionsarbetet är ett arbete i tron och hoppet fån I icke förgäta, dyra vänner, och att, om vi än i ett afseende ha någon framgång, det dock kommer att bero på, om vi vilja hålla ut i trohet för Herrens sak. Svårigheter komma icke att saknas, såsom de ock icke saknas nu. — — Dock, vi få öfva oss i att tro och hoppas. Herren är mäktig att göra utvägar, där vi icke se några.»

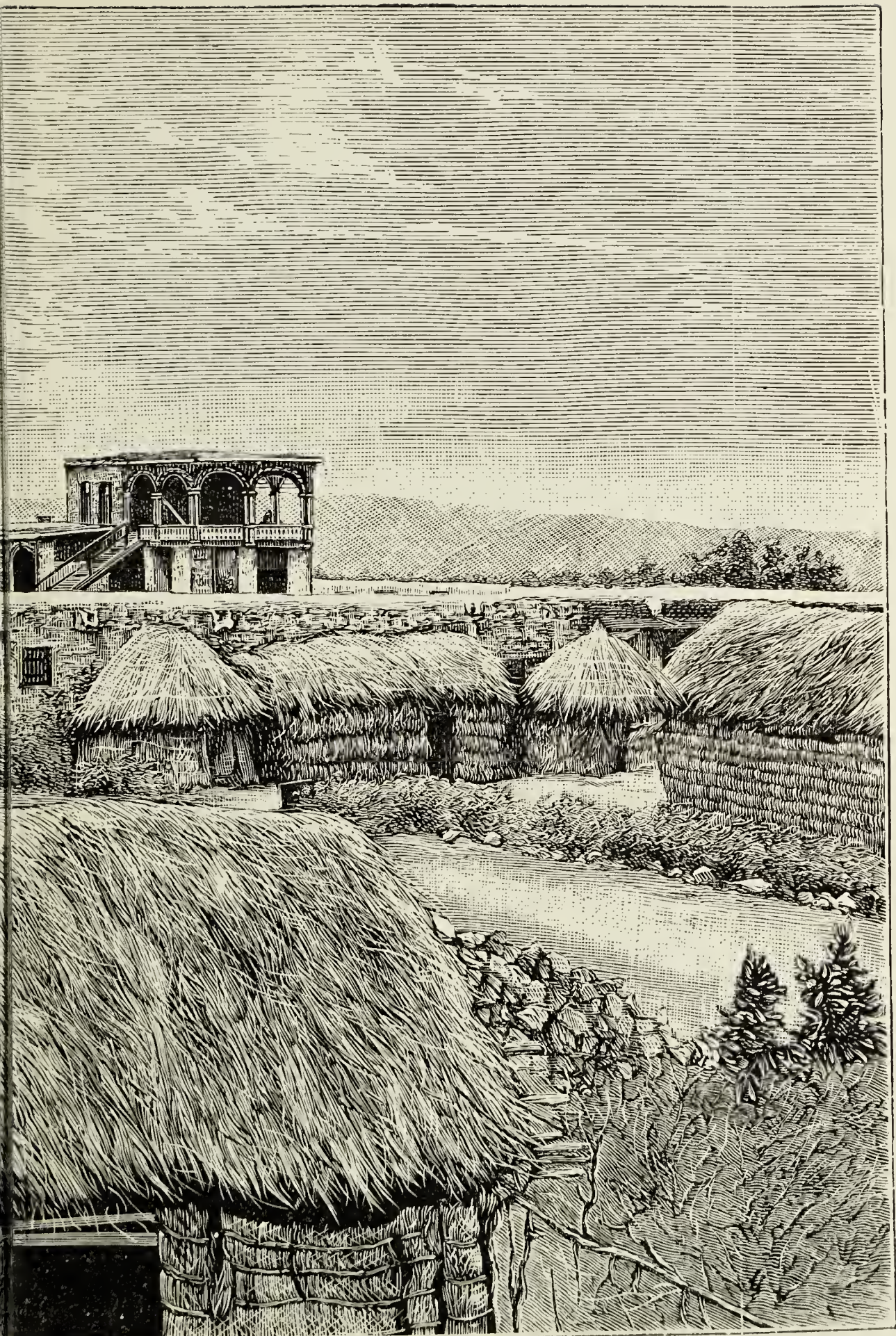
Året därpå, 1877, fick den svenska missionen genom Gordon paschas välvilja grund och mark i M'kullo, en by på fastlandet, $\frac{1}{2}$ timmes väg från Massauah, och planen att uppföra en större missionsbyggnad kunde nu sättas i verket. Att emellertid i Massauah en verklig missionshärd börjat framträda, visade sig särskildt detta år. »Ofta hände», skref Lundahl, »att abessinska köpmän kommo till vårt hus, för att samtala med våra lärjungar om andliga ämnen, och i det, som var dem oklart, ha de kommit till mig för att fråga.» Och det var icke blott från Abessinien sådana köpmän kommo, utan långt inifrån Gallalandet, och särskildt dessa bådo med synnerlig ifver om lärare för sig och sitt folk. Detta var något, som Lundahl liksom väntat på. Så snart han därför hade lyckats genom Guds nåd fostra några, som han ansåg lämpliga för en evangelistuppgift, begagnade han första lämpliga tillfälle att gå detta rop efter lärare till mötes. I november 1877 sände han med en handelskaravan trenne evangelister, Negusie, Emanuel och Johannes, med Galla som mål. Det var med stor glädje Lundahl såg dessa förstlingar från sin uppfostringsskola draga åstad och det just till det folk, som den svenska missionerande församlingen från början fattat såsom det missionsfält, Herren gifvit henne. Lundahls blick för det ostafrikanska missionsarbetets egentliga mål var icke fördunklad.

Samma år detta skedde fick Lundahl döpa både

förstlingen af *Mensa*-folket och *Kunama*-folket. Den förre erhöll i dopet namnet *David Emanuel*, den senare *Natanael*. Krig, förföljelse och hungersnöd föranledde ock, att detta år ovanligt många abessinska barn begärde att blifva upptagna i skolan. Lundahl upptog dem med det bestämda syftet för ögonen att fostra så många af dem som möjligt till evangelister. Han dolde dock icke för sig de svårigheter, som därmed vore förenade, och huru många svikna förhoppningar han utsatte sig för. Han skref: »Fastän det ser mörkt ut med vår mission härute, kan jag dock icke uppgifva det mål vi alltjämt haft för oss att fostra ynglingar, för att de sedan som evangelii budbärare skulle återvända till sitt land. Om det nu i praktiken går så illa, att endast hvar tionde af våra ynglingar eller hvar tjugonde kanske kan af Herren utkoras till hans sändebud, så är det visserligen smärtsamt, så mycket mer som jag måste taga en stor skuld på mig, att jag ej kunnat rätt fostra dem, men jag kan dock icke upphöra att hoppas, att det skall komma en skördens tid, ty det är den ädla säden, som sås ut, och den skall bära frukt, så har Herren sagt, och han sviker aldrig sitt löfte.»

Året 1878 var Lundahl för andra gången i Sverige. Hans nedbrutna krafter gjorde ett besök i hemlandet nödvändigt. Under vistelsen där var han flitigt verksam för att göra missionens sak känd. Redan hösten samma år återvände han. I början af 1879 kunde han flytta in i det nya missionshuset i M'kullo, ehuru det ännu icke var fullt färdigt, och mot årets slut kunde den första gudstjänsten hållas i den lilla kyrkan därstädes. Det var en stor glädje för Lundahl. Tillräckligt rymliga lokaler stodo honom nu till buds för fullföljandet af hans plan. Och denna glädje förökades, då just detta år underrättelse anlände, att de infödda galla-missionärerna lyckligen framkommit

till södra Abessinien; och att de aktats värdiga att lida förföljelse för sin tros skull.

Men ljus och mörker växla ständigt. Året 1879 var äfven ett sorgens år. Missionsarbetet i Mensa blef upprifvet, och alla missionsarbetarne trängdes ned till Röda hafvets kust. Det var ett hårdt slag. Under trycket däraf var det Lundahl skref: »Aldrig har det väl sett så mörkt ut för oss som nu. Vi stå här nära Röda hafvets strand, och fienderna kunna äfven komma hit. Vi befinna oss ungefär i samma läge, som fordom Israels barn, men då få vi väl ock trösta oss med samma tillsägelse som de fingo, att nämligen stå stilla och se, hvilken salighet Herren görande varder.»

I stillhet och trohet fortfor ock Lundahl att arbeta på sitt begränsade arbetsfält, men aldrig släppte han det hoppet, att Herren till sist skulle säga sitt: »utvidga dig!» Hans synkrets var aldrig trång, huru trång än den yttre ställningen var.

Han höll ut i tro och tålamod. »Såsom han i det praktiska lifvet», skref sedan hans änka, »hade lärt att skatta det lilla, så gjorde han ock detsamma, då det gällde Guds rike. Fick han predika för många och med mera synbar frukt, så fröjdade han sig däröfver; hade han endast en liten åhörarekara, och visade sig dessa motvilliga och ohjälpliga, så höll han dock på; ty att förkunna Guds frälsningsvilja var hans hjärtas fröjd, och löftet, att det icke är möjligt, att Guds ord skulle komma fruktlöst tillbaka, gjorde honom om och om igen »ung på nytt såsom en örn». Sommar och vinter året om i detta förslappande klimat kunde han med lust och fröjd arbeta i den vissa för röstan, att han och hela saken hvilade i den trofaste Gudens starka hand. »Det skall framgång hafva» — det var hans sköld, hans tröst och hans starkhet.»

Skolundervisningen och det viktiga öfversättningsarbetet upptog hans tid på för- och eftermiddagarna under arbetsveckan, och i den lilla kyrkan vittnade han om sin Herres nåd och kraft.

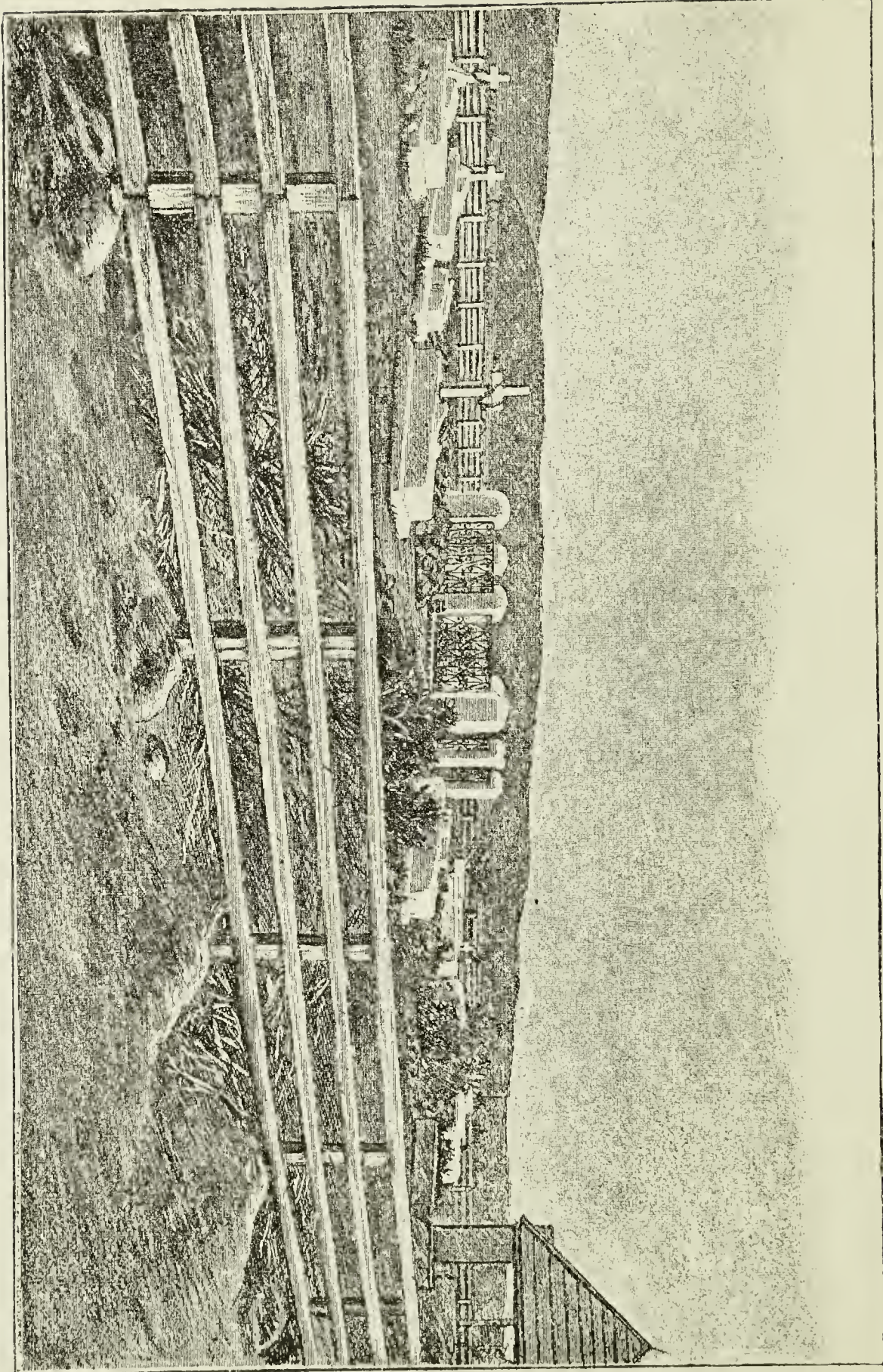
Det led mot aftonen på hans arbetsdag. Ett besök i hemlandet sommaren 1883 stärkte honom visserligen, och han återvände till sin post med ny frimodighet. Men det var liksom han anade, att hans dagar voro räknade. »Hemlandstonerna» i hans predikningar ljödo allt klarare och renare. Kyrkoårets sista söndag 1885 predikade han för sista gången i den lilla kyrkan. En af de sista texterna vid morgonbönerna handlade om den rolighet, som står Guds folk tillbaka. »Han talade då så gripande om, att det finns en rolighet, och uppmanade så bevakande att icke försumma löftet att ingå i densamma, att alla kände sig djupt gripna.»

Det var hans »svanesång». En af de sista psalmer han öfversatte till amhariska var ock denna:

I hoppet sig min frälsta själ
förnöjer;
i tron jag till ett evigt väl
mig höjer;
ty jag betänker,
att dödens länker
har Kristus brutit och mig lifvet skänker.

Beredd håll mig, o Jesu Krist,
att vänta
din ljufva ankomst, när du sist
vill hämta
ur tåredalen,
från jordekvalen,
din brud till dig i ljusa fröjdesalen!

Kort därefter, den 1 december, insjuknade han i smittkoppor af svåraste slag. »Stilla och tålig», skref hans maka, »hvilade han i Guds hand. Mycken kär-

Kyrkogården i M'kullo.

lek fick han under dessa plågans dagar röna af de infödda; fruktan för smitta kunde icke hålla dem tillbaka från hans sjukläger.»

Dagen innan han afsomnade fick han kasta en blick inom förlåten och se en skymt af det himmelska Jerusalem. Gossen Behill satt vid hans plågoläger och längtade att höra ännu ett vittnesbörd af sin käre lärare, i synnerhet nu, då han tycktes så nära gränsen, och han hade velat fråga honom: »hvar går ni nu?» men han andades så tungt, att han icke ville störa honom. »Då», säger han, »blefvo hans ögon på en gång så klara, och han kunde se uppåt såsom förr och talade mycket på svenska, som jag ej förstod. Då trodde jag, att han yrade, och sade därför, att det ej var bra att tala så mycket. »Nej, Behill», sade han, »nu yrar jag icke, och det är ej håller någon dröm; jag ser ett härligt hus af klart skinande guld, fullt af frälsta människor, och jag ser härliga palats.» »Då», yttrade sedan Behill, »blef mitt hjärta gladt, och jag sade: det är godt.» Då fru Lundahl efteråt frågade, om hennes make sett lycklig ut, sade han: »O, mycket, mycket! Hela hans ansikte sken.» »Var han under lifvet en vägvisare för oss till himmelen, icke mindre är han det genom sin död.» Det var den 11 december han fick nedlägga vandringsstafven. »Fader Lundahl är i himmelen hos Gud; må vi följa honom dit!» så talade barnen sinsemellan.

De infödda visade hans stoft den sista kärlektjänsten. »De hjälpte mig», skref hans änka, »att svepa honom och lägga honom ned i kistan, hvilket icke var det lättaste, till hälften upplöst som hans kropp var af den svåra sjukdomen. Men Herren tog bort all smittans kraft; han såg nog i stället i sin kärlek medlidsamt ned på oss, där vi sörjande och med ömma hjärtan handterade den, som hade

varit oss mycket kär.» Och hon tillägger: »När evangelii dag går upp för det mörka Afrika, då skall man icke glömma missionskämpen, vägbrytaren, hvars ben hvitna i öknen, där han 17 år, trogen i det lilla, bevarande Guds tålamods ord under ringa dagars verk, bidade uppfyllelsen af Herrens löften. Man skall icke glömma honom och de kära, som fått vara med om att så ut den ädla säden här, ty de, som sått, och de, som skörda, skola tillsammans få fröjdas.»

Lundahl ägde icke någon större begåfning. Men det är icke begåfningen, som gör mannen. Så döma kortsynta människor. Troheten mot det gifna pundet, det är därefter Herren frågar. Han söker goda och trogna skaffare. Lundahl hade sina fel, han som andra. Men sällan påträffar man en man så helt hängifven sin Herres rikssak, så försakande, arbetsam, uthållig, kärleksfull och barmhärtig, ja, ödmjuk som han. — Detta är deras omdöme, som stått honom nära; och vi våga hoppas, att äfven Herren hälsat honom såsom sin *trogne* tjänare.

Frid öfver hans minne! Det skall lefva i väl-signelse.

Det senapskorn, Herren genom »fader» Lundahl planterade, har redan börjat spira upp och blifva ett träd, som sträcker ut sina grenar öfver Mensa och Abessinien; en liten gren har ju redan sträckt sig ut äfven öfver Galla. Och kanske det icke skall dröja så länge, innan nya, friska grenar sträckas dit. — Den svenska ostafrikanska missionens vänner, de äro vana vid den väg, som går genom lidande. De vänta icke håller någon annan, om det gifves dem att med större kraft i Gallaland resa korsets segertecken. Men denna väg — »genom lidande» — den leder — »till härlighet». *Bengt Petter Lundahl har genom Guds barmhärtighet varit en bland dem, som för oss utpekad denna väg.*

Från **Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition** hafva utkommit bland andra följande

Missionsskrifter:

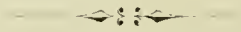
Missionsbibliotek för folket.

- IV. **Några ord om den svenska sjömansmissionen** af *A. Kolmodin*. Med illustrationer. Häft. 75 öre.
- V. **Zenanamissionen** i Indien af *Johannes Neander*. Med illustrationer. Häft. 75 öre.
- VI. **Fakirens lärjungar**, öfversatt från urduspråket af *A. G. Danielson*. Häft. 50 öre.
- VII. **Tåresådd i Uganda**. Med karta och illustrationer af *A. Kolmodin*. Häft. 1 kr.
- VIII. **Från hedendom till kristendom**. Bilder från Syd-Indien ur en hindus ungdomsminnen. Öfvers. Med illustrationer. Häft. 1 kr.
- IX. **En julhögtid på Labrador** af *H. G. Schneider*. Med illustrationer. Häft. 50 öre.
- X. **Cornelius Rahmn**, vårt århundrades förste svenske missionär. Minnesteckning med illustrationer. Häft. 75 öre.
- XI. **Evangelii seger bland människoätaarne på Tongoa**. En lifsbild från Nya Hebriderna af *G. Kurze*. Med karta och illustrationer 75 öre.
- XII. **Nutida apostlagestalter på missionsfältet** af *Joel Thulin*. Häft. 40 öre.

Varde ljus! Missionskalender för 1893, af *A. Kolmodin*. Med illustrationer. Kart. 1 kr., fint klotb. 2 kr.

D:o för 1894, 1896. Häft. 75 öre, kart. 1 kr.

D:o för 1897. Häft. 1 kr., kart. 1: 25.

- Några ord om Ev. Fosterlands=Stiftelsens gallamission** af *A. Kolmodin*. Häft. 25 öre.
- Minnesteckning** öfver Karl Johan Carlsson, den förste svenske missionären i Kunama, med porträtt, af *A. Kolmodin*. Andra uppl. Häft. 25 öre.
- Reformation och mission**, föredrag hållet vid Stockholms prästsällskaps årshögtid på reformationens åminnelse-dag den 31 Okt. 1888, af *A. Kolmodin*. Häft. 50 öre.
- Hednamissionens framtid**, af *E. Lucius*. Föredrag. Öfversättning af fil. kand. S. A. Fries. Häft. 25 öre.
- Marschorder**. Missionsbetraktelser af *F. Havergal*. 11 häft. 20 öre.
- Missionen och skolan**, af d:r *G. Warneck*. Öfversättning och bearbetning. Häft. 1: 25, v. b. 1: 50.
- Den kristna missionen**, hvarpå den hvilat och huru den utföres i närvarande tid, af *G. Warneck*. 25 öre.
- Den protestantiska missionernas historia** från reformationen till nuvarande tid, af *G. Warneck*. Häft. 1: 50, v. b. 2 kr., klotb. 2: 50.
- Hvarför är det nittonde århundradet ett missions=århundrade?** af *G. Warneck*. 25 öre.
- Kristi kärlek**. Missionens grundval och drifkraft, af *G. Warneck*. Häft. 15 öre.
- Afrika och Oceanien**, af *G. Warneck* i missionsföredrag. På svenska jämte många tillägg af C. Strömberg f. d. missionär, kyrkoherde i Mönsterås. Häft. 2: 75.
- Abessinska kyrkan förr och nu**, af *Markus Germei*. Häft. 25 öre.
-

Pris **20** öre.

